

Gustav Adolf Lindner v Celju

MILAN LIKIČ

IZVLEČEK

Lindner je izhajal iz Roždalovic na severnem Češkem (rojen 1828) in ga je zaradi naprednega mišljenja Bachova vlada premestila v Celje, kjer je napisal tri učbenike za študente (psihologija, logika in filozofija), objavljaj pa je tudi razprave o najbolj aktualnih vprašanjih (npr. o papeški nezmotljivosti). Pridružil se je tudi gibanju za tesnejše sodelovanje med pedagogi slovanskih dežel in je tako eden od pionirjev naprednega sodelovanja med Slovenijo in Češko ter med slovanskimi deželami.

Njegovo delo *Die beseelte Gessellschaft* je verjetno prva razprava, v kateri se je pojavil izraz "socialna psihologija" (*Sozialpsychologie*).

Ključne besede: socialna psihologija, formalna logika, filozofija, pedagogija, Češka, slovanske dežele, funkcionalizem

ABSTRACT

GUSTAV ADOLF LINDNER IN CELJE

Lindner was originally from Roždalovic in northern Bohemia (born in 1828). Because of his progressive thinking he was transferred to Celje by Bach's government. There he wrote three student textbooks (on psychology, logic and philosophy) and also published discussions on the most topical issues (e.g. papal infallibility). He also joined the movement for closer co-operation between teachers in Slavic countries, thus becoming one of the pioneers of direct co-operation between Slovenia and Bohemia, and among all Slavic countries.

His book *Die beseelte Gesellschaft* is probably the first treatise in which the term 'social psychology' (*Sozialpsychologie*) was used.

Key words: Social psychology, formal logic, philosophy, pedagogy, Bohemia, Slavic countries, functionalism

Ko prebiramo Lindnerjev življenjepis v tuji, prevsem češki literaturi, bomo težko zasledili podatek, da je živel in ustvarjal tudi na Slovenskem, konkretno v Celju, celih 17 let. V Pedagoškem zborniku Slovenske šolske matice¹ pa zasledimo podatek, da je Lindner izhajal iz Roždalovic na severnem Češkem, kjer je bil rojen 1828. leta. Prelomnega 1848. leta se je znašel v Pragi, kjer je opravil izpit za profesorja na gimnaziji, in sicer za predmete fiziko, matematiko in filozofijo. Poleg tega je na praški univerzi študiral tudi fiziologijo in slavistiko pri Čelakovskem, ki je znan tudi po svojih stikih z dr. Francetom Prešernom.

1 Janko Orožen: Stoletnica rojstva Gustava Adolfa Lindnerja, Pedagoški zbornik slovenske šolske matice, 24/1928, str. 180-183.

Lindner je bil kasneje gimnazijski profesor med leti 1851-1855 v Rychnovem nad Knežno in v Jičinu, kjer ni skrival svojega naprednega mišljenja; vlada takratnega ministra Bacha ga je zato premestila v Celje, kjer je nato deloval, kot že rečeno, celih 17 let.

Tu se je posvetil znanstvenemu, pedagoškemu in prosvetnemu delu, zanemarjal pa ni niti političnega delovanja. Med svojim službovanjem v Celju je Lindner napisal tri knjige ali bolje rečeno učbenike, ki so kar pol stoletja služili študentom psihologije, logike in filozofije; *Lehrbuch der Empirischen Psychologie* (1885), *Lehrbuch der formalen Logik* (1861), *Einleitung in das Studium Philosophie*. Zraven je objavil tudi več obsežnih razprav o filozofiji in miselnih vprašanjih, ki so takrat razburjala javnost. Med njimi bi morda omenil njegov spis Enciklika za misleče kristjane (1868). Z njim je nastopil proti encikliki papeža Pija IX. o papeški nezmotljivosti. Ko je bil leta 1869 izdan zakon o osnovni šoli, Lindner pa imenovan za celjskega šolskega nadzornika, se je temu imenovanju sam odpovedal, potem ko je občinski odbor, ki ga je vodil celjski zdravnik dr. Jožef Neckermann, zavzel sovražno stališče do Slovencev in slovenskega jezika v Celju.²

V tem času se je Lindner pridružil gibanju, ki si je zastavilo nalogo ustvariti tesnejši stik med pedagogi iz različnih slovanskih dežel, ob tem pa je seznanjal učitelje in starše učencev z vprašanji šolstva, naprednimi pogledi na vzgojo otrok, ter ostalimi vprašanji s področja pedagogike.³ Nanj je močno vplival tudi Herbart z delom *Einleitung in der Philosophie*, še bolj pa s spisom *Umriss Padagogischer vorlesungen* (1835).

V svoji morda najpomembnejši razpravi z naslovom *Die beseelte Gesellschaft*, kar bi lahko prevedli kot Moralno inspirirana družba, se Lindner ukvarja s psihologijo družbe in socialno psihologijo (sem prišteva tudi študij idej in človekovih združb), kot tudi s politično psihologijo.

Njegovo delo *Die beseelte Gesellschaft* je verjetno prva razprava, v kateri se je pojavil izraz "socialna psihologija" (Sozialpsychologie). To delo je pomembno tudi zaradi poudarjanja vidika morale. V že omenjeni razpravi Lindner zgodovino in zgodovinski potek razlaga kot permanentni konflikt med vzvišenimi idejami in amoralnimi interesi. Zadnji sicer lahko prevladajo, vendar prvih ne morejo zatreti. Problem je le, da je takih trenutkov nekoliko preveč.

Zanimiva je tudi njegova opredelitev družbe oz. družbenega razvoja. Po njegovem mnenju je namreč položaj družbe v določenem trenutku rezultat ravnotežja med željami, oz. zahtevami posameznikov, ki tvorijo določeno družbo. Družbeni razvoj pa je mogoče obravnavati kot zaporedje popravkov omenjenega ravnotežja. Gre za pogled, ki je zelo podoben enemu od kasnejših najbolj prevladujočih pogledov na družbo in njen razvoj: na funkcionalizem (T. Parsons).

2 Janko Orožen: Gustav Adolf Lindner v Celji, *Pedagogické rzhledy*, 39/1929, str. 1-5, 57-61.

3 Janko Orožen: Stoštiridesetletnica rojstva Gustava Adolfa Lindnerja, Lepo Mesto, Celje, 9/1969, št. 2, str. 13.